

2011. február 23. szerda
Apostolok Cselekedetei 19,1–7

Szabó Csaba

Keresztelő János tanítványai Efezusban

^{19,1}Amíg Apollós Korinthusban volt, Pál végigjárva a felső vidékeket, elérkezett Efezusba. Mikor ott néhány tanítványra talált, ^{19,2}így szólt hozzájuk: "Kaptatok-e Szentlelket, amikor hívőkké lettetek?" Ők így feleltek: "Hiszen még azt sem hallottuk, hogy van Szentlélek." ^{19,3}Ezután megkérdezte tőlük: "Akkor hogyan keresztelkedtetek meg?" "A János keresztségével" - válaszolták ezek. ^{19,4}Pál ekkor így szólt: "János, amikor keresztelt, megtérést követelt, de azt mondta a népnek, hogy abban higgyenek, aki utána jön, azaz Jézusban." ^{19,5}Amikor ezt meghallották, megkeresztelkedtek az Úr Jézus nevére. ^{19,6}És amikor Pál rájuk tette a kezét, leszállt rájuk a Szentlélek, úgyszólván különböző nyelveken szóltak, és prófétáltak. ^{19,7}Ezek a férfiak pedig összesen mintegy tizenketten voltak.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Ezzel a perikópával kezdők Lukács három szakaszból álló (1–7; 8–22; 23–40) beszámolója Pál apostol több mint két esztendeig tartó efezusi munkásságáról. Mint a levelekből rekonstruálható, ez az időszak a páli misszió jelentős növekedését és belső stabilizálódását eredményezte, amit fontos, mondhatni, drámai események kísértek. Az ApCsel azonban ezekről hallgat. Lukács elsődleges írói célja ugyanis az, hogy be-

mutasson egy tipikus pogánykeresztény gyülekezetet, annak belső viszonyait, helyzetét a szinkretista nagyvárosi környezetben, és elhatárolódását ettől a környezettől.

Perikópánk bemutatja Keresztelő János követőinek mozgalmát, és tagjainak integrálódását a gyülekezetbe. Fontos mozzanat ez, hiszen e mozgalom Kelet-Jordánia vidékéről gyorsan elterjedt Kis-Ázsiáig, és számos követőre talált. A kereszténységgel szemben már csak abból fakadóan is veszélyes konkurenciát jelenthetett volna, hogy külső ismertetőjegyeik sokban azonosak voltak. Mindkét csoport gyakorolt egyfajta bemerítkezési-beavatási szertartást, és elhatárolódott a zsinagógától. Jellemző, hogy Pál is azonnal „tanítványoknak” tekinti őket, így az olvasóban is az a benyomás alakulhat ki, mintha keresztényekről lenne szó. Egyes magyarázók úgy vélik, hogy ez a szakasz nincs belső összefüggésben a megelőző perikópával, ennek azonban ellentmond Apollós nevének említése az 1. versben.

Pál testvéri indulattal fordul a János-követők felé. Szókratész kérdezve-rávezető módszerét alkalmazva világítja meg a János és a Szentlélek keresztsége közötti különbséget. János keresztsége a bűnbánat keresztsége volt, amely egyfajta megújulást jelentett, ámde nem indította el a benne részesülőket a teljességre vezető úton. A keresztény keresztség, mint az újjászületés fürdője a Szentlélekben részesedéssel kapcsolódik össze. Ezért lényeges szempont, hogy a János-tanítványok Jézus nevére történő megkeresztelkedése *nem* újrakeresztelés, hanem teljesen új esemény, amely ugyanúgy különbözik a Jánosétól, mint a vízhez köthető zsidó (és egyéb) szertartásoktól.

A kézrátétel szorosan kapcsolódik a szertartáshoz, és nem valamiféle attól elkülönülő mozzanat, hanem annak része. Az itteni aktust nem nevezi a szöveg „Lélek-keresztségnek”, az Újszövetségben ez a kifejezés „nem főnevesedett, legyünk hát e dologban mértékletesek”.¹ Egyszerűen arról van szó, hogy a Keresztelő János követőinek csoportja „Pünkösöd előtti” gyülekezet, rajtuk időeltolódással megy végbe az, ami az apostolokkal és a velük lévőekkel Pünkösödkor. Az „azt sem hallottuk, hogy van Szentlélek” mondat nem azt jelenti, hogy nem lett volna tudomásuk a Lélek létezéséről, hiszen ennek végidőbeli kitöltését János is hirdette (Mt 3,11; Lk 3,16), hanem azt, hogy kitöltésének eseményéről nem volt még tudomásuk.

¹ SZABÓ ANDOR: *Lábam előtt mécses a te igéd*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1995, III. 576.

Perikópánk egyike az Újszövetség azon szövegeinek, amelyekből levezethető az első keresztyének Szentháromság-hite. A zsidó eredetű, tehát az Atyában hívő, és most az Úr Jézus nevére megkeresztelkedő János-tanítványok részesülnek a Szentlélek ajándékában. Ennek következménye, hogy „különböző nyelveken” kezdenek beszélni. Ez a nyelveken szólás nyilvánvalóan nem az 1Kor-ban tárgyalt glosszolaliával, hanem az ApCsel 2,6-ban, a pünkösdi jelenséggel azonos, amikor is mindenki a „maga nyelvén” értette, amit a tanítványok mondtak. Ezt erősíti az utalás a prófétálásra. A két mozzanat összekapcsolódik.

A tizenkettes számnak nincs különösebb jelentősége, a *bószéi* kifejezés tanúsítja, hogy csupán a tanítványi csoport nagyságrendjét van hivatva jelezni.

Prédikációvázlat
Kaptatok-e Szentléleket?

*„Kaptatok-e Szentleleket, amikor hívőkké lettetek”
(ApCsel 19,2)*

Hallottunk-e róla, hogy „van Szentlélek”? Az első pillanatban gondolhatjuk úgy, hogy egy református – egyáltalán egy keresztyén – gyülekezetben nem hogy felesleges, hanem egyenesen sértő ilyen kérdést feltenni is. Ha azonban a kellő alázattal engedjük megmérettetni magunkat az ige mérlegén, rá kell ébrednünk, hogy ez nagyon is indokolt. És nem csak azért,

mert az információ-özönvíz világában nagyon sok minden gyorsan kipárolog a fejünkből, amiről pedig állítólag hallottunk. Fel tudnánk-e idézni, hogy mi mindenről hallottunk akárcsak a ma reggeli hírekben?

1. Erre lehetne azt válaszolni, hogy igen, igen, de azért vannak dolgok, amelyeket nem felejtünk el soha, és a Szentlélekről szerzett ismereteink ezek közé tartoznak. Csakhogy itt ennél fajsúlyosabb dolgokról van szó. Keresztelő János tanítványai is „hallottak” már a Szentlélekről, hiszen mesterük tanította őket arról, hogy jön utána, „aki majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel” (Mt 3,11). A kérdés tehát valójában az, hogy az elméleti tudáson túl van-e valóságos Lélek-élményünk, és így valóságos Krisztus-élményünk? Teljes-e a hitünk „kiterjedésében”? Valóban teljes hittel hiszünk-e a Szentháromság Istenben? Beszélgetéseink során olykor magunk is tapasztaljuk, hogy milyen sokan vannak, akik legfeljebb a teremtő és gondviselő Istent ismerik. Másrészt ismerünk olyanokat, akik szinte másról sem akarnak tudni, mint a Lélekről és erejéről. A hit keskeny útja a Krisztus-középpontú Szentháromság-hit. János tanítványait minősíthetjük úgy, hogy „Pünkösöd előtti” keresztyének voltak. Vizsgáljuk meg magunkat: mi nem vagyunk-e azok, vagy nem viselkedünk-e gyakran úgy, mintha azok lennénk? Törekedjünk a hit teljességére – a belső azonosulásra, amihez viszont elengedhetetlen „ismereteink” folyamatos gyarapítása, elsősorban a mindennapos, rendszeres bibliaolvasás is.

2. A teljes hitnek megvannak a külső jelei. Ahogy oly sokszor hallottuk iskolai tanulmányaink során: a tartalomnak és a formának összhangban kell lennie. Ez nem csak az irodalmi és egyéb műalkotásokra érvényes, hanem az életfolytatás egészére is. Ahhoz, hogy keresztyén életünk minden terén – családi, munkahelyi, társadalmi téren, magánéletünkben és közösségi forgolódásainkban – meglegyen ez a keresztyén hitünkhöz méltó összhang, mindenképp előtte kegyességi és gyülekezeti életünkben kell mindennek „ékesen és jó rendben” történnie. Ehhez a tartalomhoz külső jegyekként mindnek előtte a sákramentumok, a velük való élés tartozik hozzá. Megkeresztelt emberekként ezért szükséges rendszeresen élnünk az úrvacsorával. De ezen túlmenően ez az összhang követeli meg az istentisztelet, a liturgia méltóságát, templomaink, istentiszteleti helységeink, környezetünk és a magunk külső rendjét, tisztaságát, ápoltságát, egyáltalán: a gyülekezet, az egyház életének minden tekintetben való jó rendjét, átláthatóságát, – s ez ez már visszavezet a tartalomhoz – feddhetetlenségét.

3. A teljes hitnek, mint az eddigiekből is kitűnik, vannak látható, „külsőségeikben” is megnyilvánuló következményei. Ezek nem öncélúak – bár természetesen van „öncéljuk” is, hiszen ki nem szeret tiszta, rendes körülmények között, kellemes környezetben, zavaró körülmények nélkül élni?! A még fontosabb cél azonban a bizonyágtétel, az, hogy a környezet, a világ felfigyeljen arra a többletre, amely a keresztyén életformában kegyelemből, Krisztus által megvan. Az igénkben szereplő tanítványok életében megismétlődött a pünkösdi csoda: mindenki számára érthetően tudtak „profétálni”, azaz megjeleníteni a Krisztus evangéliumát. A feladat ez: úgy tenni tanúságot Megváltónkról, hogy az ne taszítsa, hanem ellenkezőleg: vonzza azokat, akik „még nem hallottak” róla, azaz, akiknek szíve még zárva van előtte.